III. ÜNİTE: ORTA ÇAĞ'DA DÜNYA

Orta Çağ'da Önemli Siyasi Yapılar

Avrupa

- 375 yılında meydana gelen Kavimler Göçü sonucunda Roma İmparatorluğu 395 yılında Doğu-Batı olarak ikiye ayrılmıştır.
- Batı Roma İmparatorluğu'nun 476'da yıkılması sonucu Avrupa'da oluşan siyasi boşluğu Frank, Vizigot, Ostrogot, Sakson gibi Germen krallıkları doldurmuştur. Bu durum Avrupa'da büyük bir kargaşaya yol açmıştır.
- Orta Çağ Avrupası'nda siyasi yapıyı şekillendiren ve bu döneme damgasını vuran sistem "feodalizm" olmuştur.

Batı Roma İmparatorluğu 'nun yıkılış tarihi olan 476 yılı bazı tarihçiler tarafından Orta Çağ'ın başlangıcı olarak kabul edilir.

Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra ortaya çıkıp Orta Çağ Avrupa'sına egemen olan siyasi, ekonomik, sosyal ve dinî sistem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Merkantilizm

B) Feodalizm

C) Meşrutiyet

D) Makyavelizm

E) Faşizm

Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra ortaya çıkıp Orta Çağ Avrupa'sına egemen olan siyasi, ekonomik, sosyal ve dinî sistem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Merkantilizm

B) Feodalizm

C) Meşrutiyet

D) Makyavelizm

E) Faşizm

Doğu Roma (Bizans)

- 395 yılında kurulmuştur. Başkenti İstanbul'dur.
- Balkan Ülkelerinin yanı sıra Anadolu, Suriye, Filistin, ve Mısır sınırları içindedir.
- Hristiyanlığın Ortodoks mezhebini benimsemişlerdir.
- Otokratik (Baskıcı rejim) bir yönetim anlayışı oluşturmuşlardır.
- 1453'te Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesi sonucu yıkılmışlardır.

Destek Noktası

Doğu Roma'ya ait Anadolu'da birçok eser bulunur. Bu eserlerin en önemlileri; Ayasofya Kilisesi, Yerebatan Sarnıcı, Aya İrini Kilisesi, Çemberlitaş Sütunu'dur.

Orta Çağ'da Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma olarak Anadolu ve Orta Doğu'da varlığını yaklaşık bin yıl devam ettirmiştir. Fatih'in İstanbul'u fethi ile yıkılmıştır.

Bilgileri verilen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bizans İmparatorluğu

B) Sasaniler

C) Frigler

D) Urartular

E) Frank Krallığı

Orta Çağ'da Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma olarak Anadolu ve Orta Doğu'da varlığını yaklaşık bin yıl devam ettirmiştir. Fatih'in İstanbul'u fethi ile yıkılmıştır.

Bilgileri verilen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bizans İmparatorluğu

B) Sasaniler

C) Frigler

D) Urartular

E) Frank Krallığı

Sasani Devleti

- Perslerin mirası üzerine kurulmuş, İran ve Irak topraklarında hüküm sürmüşlerdir.
- Devletin başında Şehinşah (Krallar kralı) denen krallar bulunmuştur.
- İpek Yolu hâkimiyeti için yaptıkları mücadeleler, İstanbul kuşatmasındaki başarısızlıkları ve Hz. Ömer Dönemi'nde İran ve Irak'ın fethedilmesi sonucu yıkılmışlardır.

Moğol İmparatorluğu

- Kurucusu Timuçin'dir. Timuçin, Kurultay'da Cengiz unvanını alarak Moğolları bir bayrak altına toplamaya başlamıştır.
- Cengiz Han'ın ölümünden sonra Moğol topraklarında; Çağatay, Kubilay, İlhanlı ve Altınorda devletleri kurulmuştur.

Cengiz Han

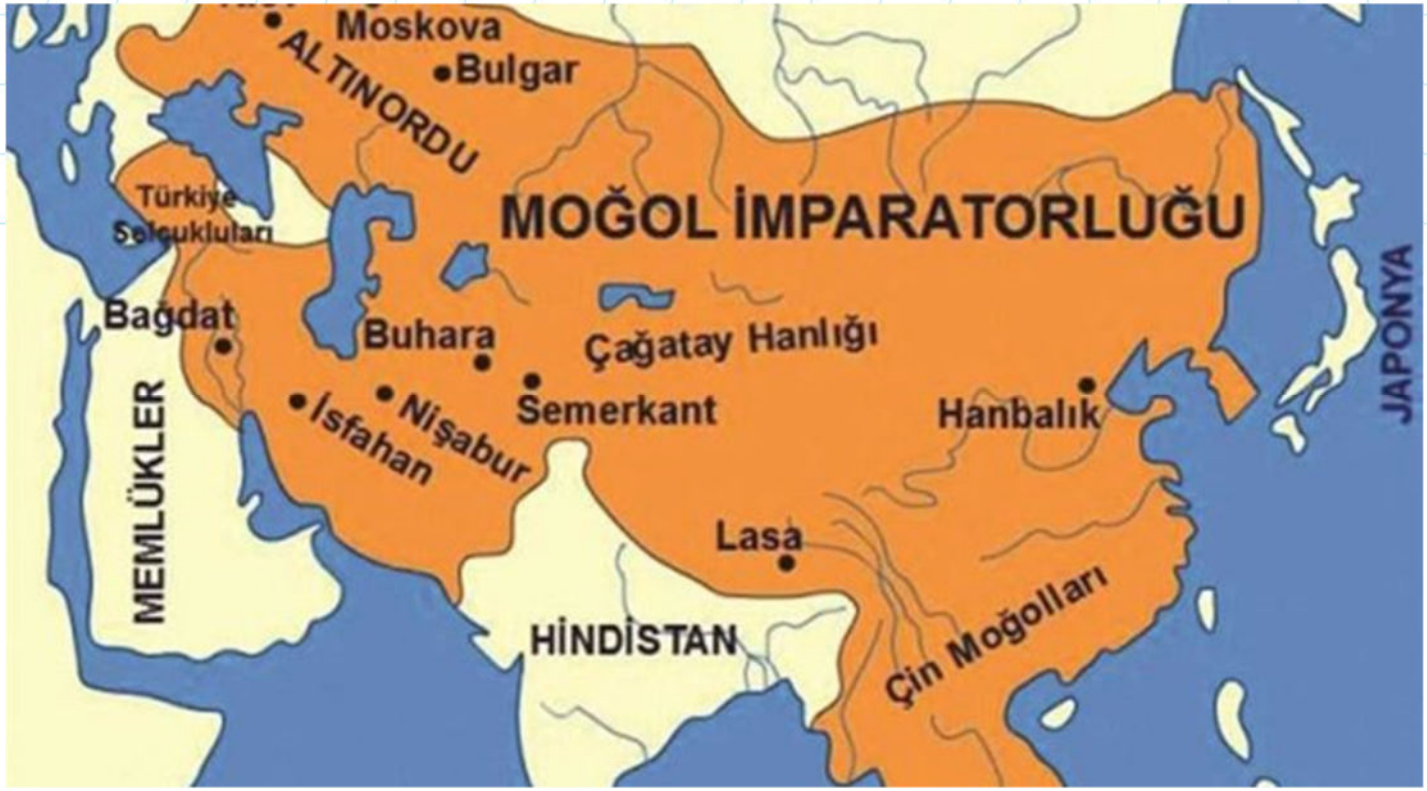

Boylar hâlinde yaşayan Moğollar, Cengiz Han'dan (Temuçin) önce teşkilatsız bir şekilde yaşamıştır. Türk devlet geleneğini benimseyen Cengiz Han 1206 yılında hanlığını ilan etmiş ve Türk-Moğol boylarıyla birlikte Asya Kıtası'nın neredeyse tamamına egemen olmuştur. Bu egemenlikte Cengiz Han'a Gök Tanrı tarafından "kut" verildiği inancının da etkisi vardır. Türkçe isimler kullanan Moğollar gittikleri yerlere adeta Türk kültürünü de götürmüşlerdir.

Buna göre Moğolların Türklerden aşağıdaki alanların hangisinde etkilendikleri <u>söylenemez?</u>

A) Ekonomi B) Yönetim C) Din

D) Dil E) Kültür

Boylar hâlinde yaşayan Moğollar, Cengiz Han'dan (Temuçin) önce teşkilatsız bir şekilde yaşamıştır. Türk devlet geleneğini benimseyen Cengiz Han 1206 yılında hanlığını ilan etmiş ve Türk-Moğol boylarıyla birlikte Asya Kıtası'nın neredeyse tamamına egemen olmuştur. Bu egemenlikte Cengiz Han'a Gök Tanrı tarafından "kut" verildiği inancının da etkisi vardır. Türkçe isimler kullanan Moğollar gittikleri yerlere adeta Türk kültürünü de götürmüşlerdir.

Buna göre Moğolların Türklerden aşağıdaki alanların hangisinde etkilendikleri <u>söylenemez?</u>

A) Ekonomi B) Yönetim C) Din

D) Dil E) Kültür

Orta Asya

- Orta Çağ'da; Büyük Hun, Akhun (Eftalitler), Avarlar (juan juanlar) ve Kök Türk Hakanlığı VI. yüzyılın ikinci yarısına kadar Orta Asya'da varlığını devam ettiren Türk devletleridir.

"Tarih uygarlıkların aynasıdır" diyen Yusuf Öğretmen aşağıdakilerden hangisini Orta Çağ aynasında gösteremez?

A) Bizans B) Kök Türkler C) Asya Hunları

D) Sasaniler E) Sümerler

"Tarih uygarlıkların aynasıdır" diyen Yusuf Öğretmen aşağıdakilerden hangisini Orta Çağ aynasında gösteremez?

A) Bizans B) Kök Türkler C) Asya Hunları

D) Sasaniler E) Sümerler

Siyasi Yapıların Meşruiyet Kaynağı

- Orta Çağ'da Asya ve Avrupa devletleri, meşruiyetlerinin kaynağını dine dayandırmışlardır.
- Avrupa'da, halkın seçtiği Germen krallıklarda meşruiyetin kaynağı olan halkın yerini zamanla Kilise almıştır.
- Frank ve Alman imparatorları meşruiyetin kaynağını Kilise'ye dayandırmışlardır.
- Doğu Roma İmparatorları meşruiyetlerini dinden almışlardır. İmparatorluklarının, yeryüzendeki Tanrının krallığının bir görünümü olduğuna inanmışlardır.
- Sasanilerde kral, Zerdüştlük dininin simgesi olan kutsal ateşin koruyucusu kabul edilmiştir.

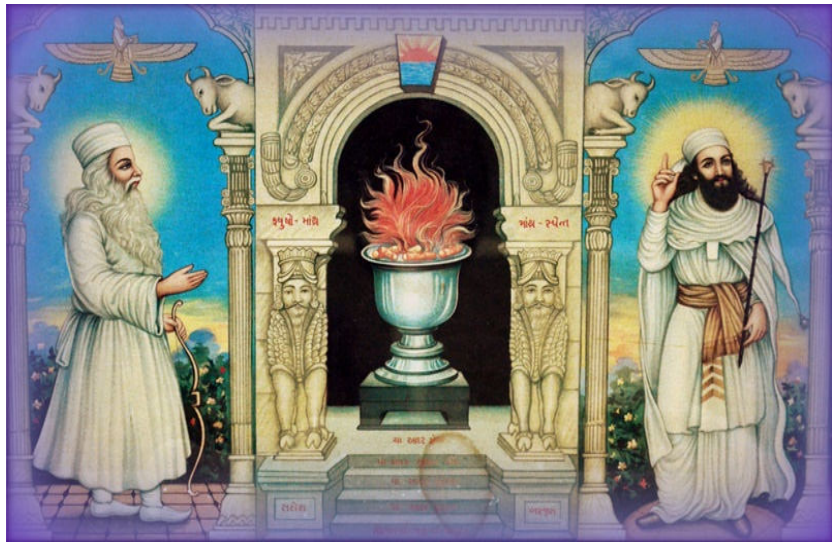

Sasanilerde krallar, Tanrı Ahuramazda'nın yeryüzündeki temsilcisi kabul edilmiştir. Madenî paralarının bir yüzünde hükümdar diğer yüzünde kutsal ateş resmedilmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Tanrı kral anlayışının olduğunun

B) Kralların kutsal sayıldığının

C) Çok tanrılı inancın olduğunun

D) Merkezî otoritenin zayıf olduğunun

E) Farklı hanedanların devlet yönetiminde etkili olduğunun

Sasanilerde krallar, Tanrı Ahuramazda'nın yeryüzündeki temsilcisi kabul edilmiştir. Madenî paralarının bir yüzünde hükümdar diğer yüzünde kutsal ateş resmedilmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Tanrı kral anlayışının olduğunun

B) Kralların kutsal sayıldığının

C) Çok tanrılı inancın olduğunun

D) Merkezî otoritenin zayıf olduğunun

E) Farklı hanedanların devlet yönetiminde etkili olduğunun

- Moğollarda Cengiz Han kendisi ve soyuna kutsallık kazandırmak için büyük Şaman aracılığı ile hüküm-darlık yetkisinin Gök Tanrı tarafından verildiğini açıklamıştır.
- Orta Çağ İslam dünyasında da kaynağını dinden alan meşruiyet anlayışı hâkimdir. Devlet liderleri Halife unvanını kullanmışlardır.

Gök Tanrıcılık'ta üç önemli kutsal vardır. Bunlar; Gök Tanrı, Yer-Su (Doğa) ve Ata Ruhlarıdır. Bir Gök Tanrıcı, Gök Tanrı'ya inanır, doğayı sever, korur ve ata ruhları için çeşitli iyilikler yapar. Örneğin yemek dağıtır, yoksullara yardım eder...

1206 yılında yapılan bir kurultayda Moğol İmparatoru Cengiz Han ve soyu, şaman tarafından ilahi soya dayandırılmış ve kutsanmıştır.

Bu bilgilere göre Moğollarda iktidarın kaynağı hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Halkın seçtiği (Demokratik)

B) Bir grubun egemenliği (Oligarşi)

C) Ülke yönetiminde tek söz sahibi (Monarşik)

D) Kralla beraber seçilmiş meclisin de var olduğu (Meşrutiyet)

E) Yöneticinin meşruiyet kaynağı (Tanrısal)

1206 yılında yapılan bir kurultayda Moğol İmparatoru Cengiz Han ve soyu, şaman tarafından ilahi soya dayandırılmış ve kutsanmıştır.

Bu bilgilere göre Moğollarda iktidarın kaynağı hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Halkın seçtiği (Demokratik)

B) Bir grubun egemenliği (Oligarşi)

C) Ülke yönetiminde tek söz sahibi (Monarşik)

D) Kralla beraber seçilmiş meclisin de var olduğu (Meşrutiyet)

E) Yöneticinin meşruiyet kaynağı (Tanrısal)

Destek Noktası

Orta Çağ Avrupası'nda Katolik Kilisesi, elinde bulundurduğu yetkilerle gücün meşruiyet kaynağı olmuştur. Katolik Kilisesi'nin yetkileri;

Aforoz: Kişiyi dinden çıkarma.

Enterdi: Toplumu dinden çıkarma.

Endüljans: Cennetten toprak satma.

Skolastik Düşünce: Doğuştan doğru kabul edilen bilgilerdir.

Kilise Orta Çağ'a damgasını vuran Skolastik Düşünce ile yetkilerini muhafaza etmiştir.

Günah çıkarma

Orta Çağ Avrupası'nda yaşanan Kavimler Göçü sonrasında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmıştır. 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu yıkılmış ve bu otorite boşluğu çeşitli kavramların Avrupa'da egemen olmasına neden olmuştur. Bunlardan biri de kilise egemenliği anlamına gelen skolastik düşüncedir.

Bu durumun sonucunda aşağıdakilerden hangisinin meydana geldiği <u>söylenemez?</u>

A) Rahipler güç kazanmıştır.

B) Kilise halktan vergi toplayarak zenginleşmiştir.

C) Din adamları bilimin gelişmesine destek olmuşlardır.

D) Kilise mahkemeleri kurallarına uymayanları yargılamıştır.

E) Rahipler, Galileo gibi bilginleri susturarak bilimin ilerlemesine engel olmuşlardır.

Orta Çağ Avrupası'nda yaşanan Kavimler Göçü sonrasında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmıştır. 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu yıkılmış ve bu otorite boşluğu çeşitli kavramların Avrupa'da egemen olmasına neden olmuştur. Bunlardan biri de kilise egemenliği anlamına gelen skolastik düşüncedir.

Bu durumun sonucunda aşağıdakilerden hangisinin meydana geldiği <u>söylenemez?</u>

A) Rahipler güç kazanmıştır.

B) Kilise halktan vergi toplayarak zenginleşmiştir.

C) Din adamları bilimin gelişmesine destek olmuşlardır.

D) Kilise mahkemeleri kurallarına uymayanları yargılamıştır.

E) Rahipler, Galileo gibi bilginleri susturarak bilimin ilerlemesine engel olmuşlardır.

Siyasi Yapıların Maddi Kaynakları

Coğrafi Yapı, Hayat ve Geçim Kaynakları

- ✓ Orta Çağ Avrupası'nın güçlü devletlerinden olan Karolenj İmparatorluğu geniş tarım topraklarında üretim yapmıştır.
- ✓ Venedikliler deniz ticaretine yönelmişlerdir.
- ✓ İngiltere'de koyun yetiştiriciliği, Almanya ve Rusya'da buğday yetiştiriciliği, Fransa'da bağcılık ve kumaş endüstrisi önemli gelir kaynağı olmuştur.

Soy Dayanışması

- ✓ Orta Çağ Avrupası'nda krallar kendi soyunu üstün tutmuşlardır.
- ✓ İslam dünyasında Emeviler ve Fatimiler meşruiyetlerini soya dayandırmışlardır.
- ✓ Soy birliği Sasanilerde yalnız hükümdarlık için değil Eyalet yöneticiliğinde de belirleyici bir unsur olmuştur.

Silahlı Güç

- ✓ Orta Çağ'da devletler silahlı güce dayanarak kurulmuşlardır.
- ✓ Moğollar, orduda Türkleri örnek almış ve Orta Çağ'ın en korkutucu askerî güçlerinden birisi olmuşlardır.
- ✓ İskandinavya'da yaşayan Vikinglerin en güçlü silahları manevra yeteneğine sahip gemilerdir.
- ✓ Bizans ordusu yaya ve süvarilerden oluşmuştur. Süvariler imparatorun toprak verdiği kişilerce yetiştirilmiştir. Yayalar ise ücretli birliklerdir. En etkili silahları suda bile yanabilen Grejuva (Rum) ateşidir.
- ✓ Sasanilerde ordu, süvari ve piyadelerden oluşmaktadır. Orduları, Türk ve Moğollarda olduğu gibi Onluk Sisteme göre düzenlenmiştir.

DESTEK SORUSU 10

- Ordusu yaya ve süvarilerden oluşmaktadır.
- Yayalar ücretli birliklerden oluşmuştur.
- En etkili silahları suda bile yanabilen Grejuva ateşidir.

Özellikleri verilen ordu aşağıdaki devletlerden kime aittir?

A) Bizans B) Batı Roma C) Hitit D) Urartu E) Moğol

DESTEK SORUSU 10

- Ordusu yaya ve süvarilerden oluşmaktadır.
- Yayalar ücretli birliklerden oluşmuştur.
- En etkili silahları suda bile yanabilen Grejuva ateşidir.

Özellikleri verilen ordu aşağıdaki devletlerden kime aittir?

A) Bizans B) Batı Roma C) Hitit D) Urartu E) Moğol

Güç Paylaşımı ve Yönetim Organizasyonları

➢ Orta Çağ Avrupası'nda Germen Kavimler tarafından kurulan krallıkları bir çatı altına toplamak isteyen, Kutsal Roma Germen İmparatorluğu çevrelerindeki kralla-ra toprak vermeye başlamış. Böylece kont, lord, dük ve baron unvanlı soylulardan oluşan bir sınıf doğmuştur. Bu sınıflar IX. yüzyılda feodalitenin temellerini atmıştır.

Feodal Sistem;

- ✓ Merkezî iktidarın yok olduğu, karışıklıkların ve güvensizliklerin yerleştiği, ticari hayatın durma noktasına geldiği, kent yaşamının önemini yitirdiği bir ortamda ortaya çıkmıştır.
- ✓ Köylüler, karın tokluğuna toprak sahibi soylulara sığınmışlardır.
- ✓ Feodalitede koruma altına girene Vassal, koruyan feodal beye ise Senyör (Soylu, Süzeren) denmiştir.
- ✓ Senyörler Kilise'ye toprak bağışı yaparak halk ile manevi bir bağ kurmaya önem vermiş ve yüksek yapılar olan şatolarda yaşamışlardır.
- ✓ Toprak sahipleri aynı zamanda siyasi gücün de sahibi olmuşlardır.
- ✓ Siyasi yönetim organizasyonun başında mutlak egemenliği olmayan Kral bulunur.
- ✓ Krallar yetkilerini derebeylerle paylaşmışlardır.

Orta Çağ Avrupa'sına damgasını vuran feodalite ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Güçlü bir merkezî otorite yoktur.

B) Ekonomik yönü tarıma dayalıdır.

C) Senyörler, güvenliği sağlamak zorundadır.

D) Toplumsal tabakalaşma görülür.

E) Bütün toprakların mülkiyeti devlete aittir.

Orta Çağ Avrupa'sına damgasını vuran feodalite ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Güçlü bir merkezî otorite yoktur.

B) Ekonomik yönü tarıma dayalıdır.

C) Senyörler, güvenliği sağlamak zorundadır.

D) Toplumsal tabakalaşma görülür.

E) Bütün toprakların mülkiyeti devlete aittir.

- İngiltere Kralı Yurtsuz John, ülkesinde feodal beylerin isteğiyle Magna Carta'yı (1215) ilan ederek yetkilerini sınırlandırmak durumunda kalmıştır.
- Almanya'da kralları feodal beyler seçmiştir.
- İç Asya'da kurulan Kök Türkler ve Uygurlarda devletin hâkimi Kağan'dır. Boy beylerinin katıldığı Kurultay' da son söz Kağan'a ait olmuştur.
- Sasanilerde Kast Sistemi'ne benzer bir toplum yapısı vardır. Son sözü söyleme yetkisi krala ait olmuştur.

Magna Carta ile kralların yetkileri ilk kez kısıtlanmıştır. Halka da bazı haklar tanınmış ve kimsenin yargılanmadan cezalandırılamayacağı kararı alınmıştır.

1215 yılında İngiltere'de kral ile soylular arasında imzalanan bu belge ile kralın yetkileri kısıtlanmıştır.

Yukarıda özellikleri verilen belge aşağıdakilerden hangisidir?

A) Westphalia Antlaşması

B) Augsburg Barışı

C) Yüzyıl Savaşları

D) Magna Carta

E) Rönesans

1215 yılında İngiltere'de kral ile soylular arasında imzalanan bu belge ile kralın yetkileri kısıtlanmıştır.

Yukarıda özellikleri verilen belge aşağıdakilerden hangisidir?

A) Westphalia Antlaşması

B) Augsburg Barışı

C) Yüzyıl Savaşları

D) Magna Carta

E) Rönesans

DESTEK SORUSU 11

Moğolların yaşam tarzlarında bozkır iklimi belirleyici olmuştur. Moğollar hayvancılık yapmış, iyi ata binmiş ve çadırlarda yaşamışlardır.

Verilen bilgilere göre Moğollarla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Göçebe bir yaşamları vardır.

B) Taşınabilir eserler yapmışlardır.

C) Mimari eserler bırakmamışlardır.

D) Cengiz Yasaları'na göre idare edilmişlerdir.

E) Temel geçim kaynakları hayvancılıktır.

DESTEK SORUSU 11

Moğolların yaşam tarzlarında bozkır iklimi belirleyici olmuştur. Moğollar hayvancılık yapmış, iyi ata binmiş ve çadırlarda yaşamışlardır.

Verilen bilgilere göre Moğollarla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Göçebe bir yaşamları vardır.

B) Taşınabilir eserler yapmışlardır.

C) Mimari eserler bırakmamışlardır.

D) Cengiz Yasaları'na göre idare edilmişlerdir.

E) Temel geçim kaynakları hayvancılıktır.

Orta Çağ'da Ekonomi

Tarım

- ✓ Tarımla geçimlerini sağlayan toplumlarda, kuraklık ve kıtlık artı ürün üretmeyi ve depolamayı beraberinde getirmiştir.
- ✓ Artı ürünün ortaya çıkmasıyla birlikte kendiliğinden oluşan iş bölümü, toplumsal tabakalaşmanın kaynağını oluşturmuştur.

✓ Orta Çağ Avrupa ülkelerinde toplum; asiller, rahipler, burjuvalar ve köylüler şeklinde gruplara ayrılmıştır. Sınıflar ve özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

ASİLLER	En imtiyazlı sınıf asillerdir. Krallar, Senyörler, Dükler, Kontlar, Baronlar, Vikontlar, Şövalyeler bu sınıfı oluşturur.
RAHİPLER	Din adamları asillerden sonra en imtiyazlı ikinci sınıftır. Vergiden ve askerlikten muaftırlar. Senyörler gibi yaşamışlardır.
BURJUVALAR	Burjuvalar, zanaat ve ticaretle uğraşan, şehirlerde yaşayan sınıftır. Senyörlere belli bir para ödeyip onların himayesinde yaşamışlardır.
KÖYLÜLER	Köylüler ikiye ayrılmıştır: Serfler; hiçbir hakları yoktur. Serbest Köylüler; topraktan kazandıklarının bir kısmını Senyöre vergi olarak vermişlerdir.

Orta Çağ Avrupa toplumunda;

I. Eğitim hakkının yalnızca soylulara tanınması,

II. Din adamlarının askerlikten muaf olması,

III. Köylülerin toprakla beraber alınıp satılması

durumlarından hangileri sosyal eşitsizliğin varlığına kanıt olarak gösterilebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

Orta Çağ Avrupa toplumunda;

I. Eğitim hakkının yalnızca soylulara tanınması,

II. Din adamlarının askerlikten muaf olması,

III. Köylülerin toprakla beraber alınıp satılması

durumlarından hangileri sosyal eşitsizliğin varlığına kanıt olarak gösterilebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

✓ Orta Çağ'da Hindistan'da Kast Sistemi vardır. Bu sistemde;

En ayrıcalıklı sınıf din adamı ve bilginlerden oluşan Brahmanlardır.
İkinci dereceden alt sınıf; Asker ve Soylulardan oluşan Kşatriyalardır. Bunlar, Sivil ve askerî yöneticiler ile üst düzey memur görevlerini yerine getirirler.
Vaisyalar ise iş adamı, tüccar, toprak sahibi çiftçi ve zanaatkârlardır.
Südralar da yaşamları boyunca üst sınıfa hizmet eden işçilerdir.
Paryalar ise Kast dışı olan sınıftır.

Destek Noktası

Kast Sisteminde Brahmanlar, Kşatriyalar ve Vaisyaların toprak mülkiyeti hakkı vardır.

Orta Çağ'da Veba Salgını

* 1347 yılında Sicilya'da başlamıştır. Venedik ve Cenova gibi limanlarla Avrupa'ya yayılmıştır.
* Veba salgınıyla Avrupa nüfusunun neredeyse yarısı ölmüştür. Bu salgının birçok alanda olumsuz etkisi olmuştur.

Hindistan'daki kast sistemine göre;

• Kast dışı sosyal ilişki kurmak yasaktır. Her üye kendi kastı içinde evlenir.

• Bir Hindu kendi kastı dışındaki bir kast üyesi ile yemek yiyemez.

• Brahmanların kastı bütün kastlar tarafından üstün kast olarak kabul edilir.

• Kast usullerine saygı gösterilmesini ve kastın işleyişini sağlamak için kast içinde özel teşkilatlar vardır.

• Kast kurallarına uymayanlara verilen en ağır ceza kasttan çıkarılmadır. Bu da toplumdan dışlanma anlamına gelir.

• Kastlar arasında geçiş yoktur. Her üye doğduğu kast içinde yaşamını sürdürür. Meslekler babadan oğula geçer.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez?</u>

A) Katı bir sınıf ayrımı vardır.

B) Ekonomik yapının şekillenmesinde kast etkilidir.

C) Kast, toplumsal bir baskı unsurunu ortaya çıkarmıştır.

D) Kişisel başarılar kastta etkili değildir.

E) Ülkede siyasi birlik sağlanmıştır.

Hindistan'daki kast sistemine göre;

• Kast dışı sosyal ilişki kurmak yasaktır. Her üye kendi kastı içinde evlenir.

• Bir Hindu kendi kastı dışındaki bir kast üyesi ile yemek yiyemez.

• Brahmanların kastı bütün kastlar tarafından üstün kast olarak kabul edilir.

• Kast usullerine saygı gösterilmesini ve kastın işleyişini sağlamak için kast içinde özel teşkilatlar vardır.

• Kast kurallarına uymayanlara verilen en ağır ceza kasttan çıkarılmadır. Bu da toplumdan dışlanma anlamına gelir.

• Kastlar arasında geçiş yoktur. Her üye doğduğu kast içinde yaşamını sürdürür. Meslekler babadan oğula geçer.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez?</u>

A) Katı bir sınıf ayrımı vardır.

B) Ekonomik yapının şekillenmesinde kast etkilidir.

C) Kast, toplumsal bir baskı unsurunu ortaya çıkarmıştır.

D) Kişisel başarılar kastta etkili değildir.

E) Ülkede siyasi birlik sağlanmıştır.

Ticaret Yolları

- Orta Çağ'da insanların tuz, baharat gibi ürünleri kaynağından almak istemeleri, ticaret yollarını ortaya çıkarmıştır.
- Bu yolların en önemlileri Kral Yolu, İpek Yolu, Baharat Yolu ve Kürk Yolu'dur.

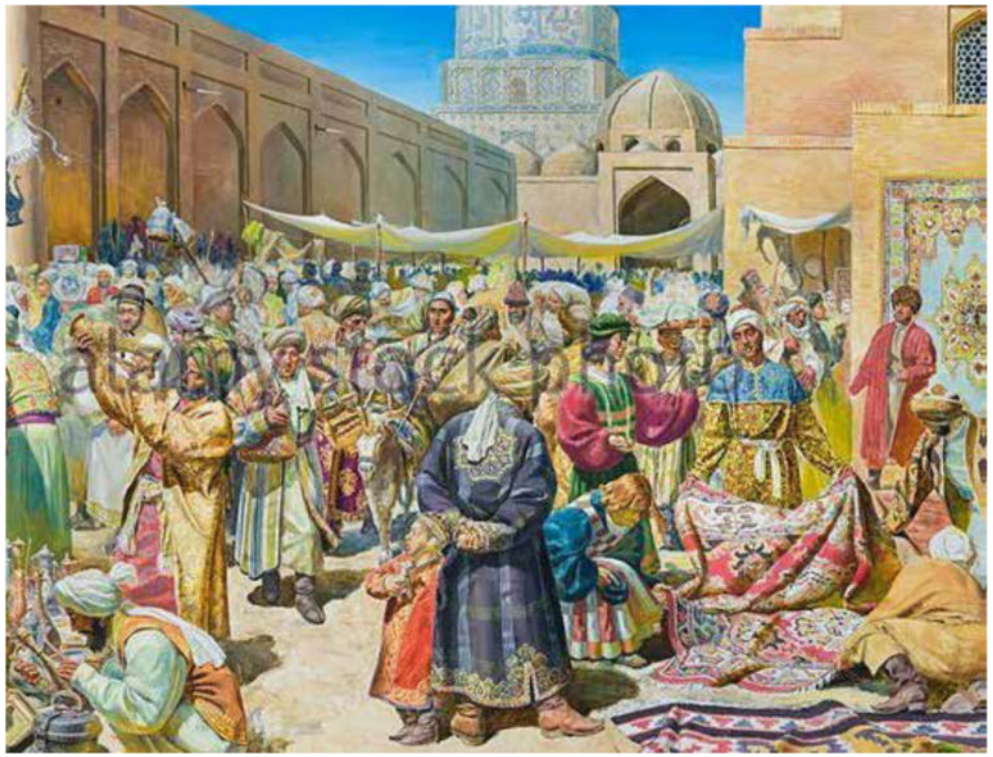

Destek Noktası

Orta Çağ'da ticarette genellikle devletlerin madeni paraları kullanılmıştır. Çeşitli ülkelere ait madeni paraların değerini Sarraf denen kişiler belirlemiştir. Sarraflar Banka gibi kredi veya borç vererek ticaret hayatını canlı tutmuşlardır.

Kral Yolu

- ✓ Perslerin Sus şehrini Lidyalıların başkenti Sardes'e bağlayan ticaret yoludur.
- ✓ Bu yol üzerinde taşınan ticaret malları; tahıl, hayvan postları, çeşitli kumaşlar ve baharatlardır.

İpek Yolu

- ✓ Çin'in Şian kentinden başlayan, Doğu Türkistan, Moğolistan, Kazakistan, Türkmenistan, Hazar Denizi ve Anadolu kıyılarından geçen ticaret yoludur.
- ✓ Avrupalılar Çin'in ihraç ürünleri; ipek, değerli taşlar, porselen, cam eşya ve kağıda bu yolla ulaşmışlardır.

- ✓ XIII. Yüzyılda Avrupalı seyyah Marco Polo, İpek Yolu üzerinden Çin'e giden ilk Avrupalı olmuştur.

DESTEK SORUSU 12

Orta Çağ'da ticarette genellikle devletlerin madeni paraları kullanılmıştır. Çeşitli ülkelere ait madeni paraların değerini belirlemek için bazı kişiler ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da madeni paraların değerinin belirleyen kişilerdir.

A) Kuyumcu B) Müneccim C) Megaron D) Sarraf E) Kamdu

DESTEK SORUSU 12

Orta Çağ'da ticarette genellikle devletlerin madeni paraları kullanılmıştır. Çeşitli ülkelere ait madeni paraların değerini belirlemek için bazı kişiler ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da madeni paraların değerinin belirleyen kişilerdir.

A) Kuyumcu B) Müneccim C) Megaron D) Sarraf E) Kamdu

Baharat Yolu

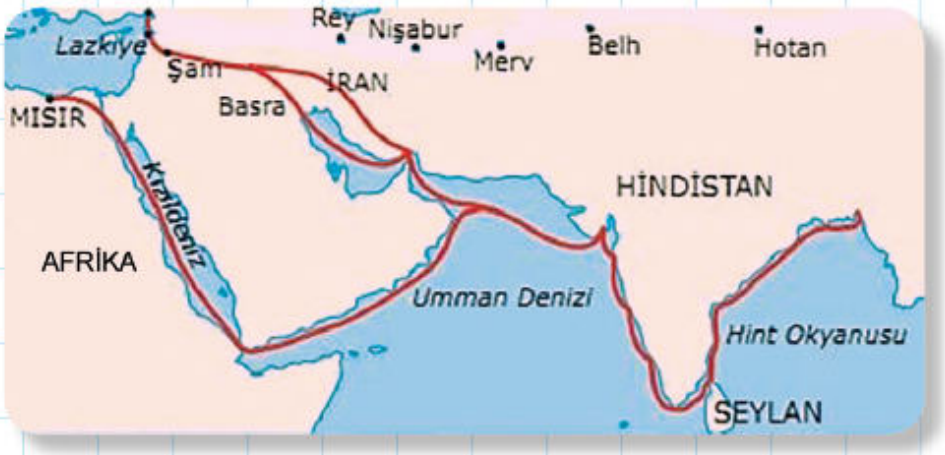

- ✓ Baharatlar ilaç yapımında, parfüm üretiminde ve kutsal yağların hazırlanmasında kullanılmıştır.
- ✓ Hindistan'dan başlayan, İran Körfezi, Irak, Yemen, Kızıldeniz, Süveyş, Akabe ve Doğu Akdeniz'den geçen ticaret yoludur.
- ✓ Bu yol üzerinden baharatların yanı sıra inci, mercan, fil dişi ve elmas Avrupa'ya getirilmiştir.
- ✓ Diğer ticaret yollarının aksine deniz, ticaret yolu olarak kullanılmıştır.

Kürk Yolu

- ✓ Karadeniz'in kuzey kıyılarından başlayan ve Ural Dağları, Sibirya, Altay Dağları ve Çin'den geçen ticaret yoludur.
- ✓ Bu yolda sincap, sansar, tilki, samur, kunduz, vaşak kürkleri; bal mumu ve mantar ticareti yapılmıştır.
- ✓ İtil Bulgarları ve Hazar Türkleri bu yolda ticaret yapan başlıca topluluklardır.

Harita: İlk ve Orta Çağ'ın Ticaret Yolları

Bu haritaya göre, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Ticaret yolları tek bir devletin kontrolündedir.

B) Ticari faaliyetler daha çok kuzey güney medeniyetleri arasında yapılmaktadır.

C) Ticaret yollarından birçok devlet faydalanmaktadır.

D) Baharat Yolu en uzun ticaret yoludur.

E) Ticaret yollarının hepsi Çin'den başlamaktadır.

Harita: İlk ve Orta Çağ'ın Ticaret Yolları

Bu haritaya göre, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Ticaret yolları tek bir devletin kontrolündedir.

B) Ticari faaliyetler daha çok kuzey güney medeniyetleri arasında yapılmaktadır.

C) Ticaret yollarından birçok devlet faydalanmaktadır.

D) Baharat Yolu en uzun ticaret yoludur.

E) Ticaret yollarının hepsi Çin'den başlamaktadır.

Ticaret Mekânları

Kervansaray	✓ Yolcuların ve tüccarların konaklaması için ticaret yolları üzerine inşa edilen yapılardır. Bu konaklarda kalanların ihtiyaçları üç gün ücretsiz karşılanmıştır. ✓ Güvenliğinden kervansaray amiri sorumludur.
Ribat	✓ Hz. Ömer Dönemi'nde sınır güvenliği amacıyla inşa edilmiştir. ✓ Zamanla yolcuların ve tüccarların konakladıkları kervansaraylara dönüşmüşlerdir.
Liman	✓ Gemilerin uğrak noktası ve depolama merkezleridir. ✓ Mısır, Suriye, Alanya, Antalya ve Sinop Türk- İslam dünyasının işlek ticaret limanlarıdır. ✓ Venedik, Cenova ve Marsilya Avrupa'nın önemli ticaret limanlarıdır.

Han	✓ Şehirlerin merkezlerinde bulunan konaklama yerleridir. ✓ Katlarına göre konaklama yeri, dükkân ve ahır olarak kullanılmışlardır. ✓ Adlarını depolanan ve ticareti yapılan ürünlerden almışlardır.
Kapan	✓ Karaborsa, aşırı fiyat artışı ve tekelleşmenin önlenmesi için ürünleri kapan denen toptancı hallerine getirilmiştir. ✓ Kapanlar, dağıtımı yapılan malların türlerine göre un kapanı, yağ kapanı gibi isimler almışlardır.
Bedesten	✓ Değerli eşyaların satıldığı veya saklandığı yerlerdir. ✓ Taş duvarları ve kurşun kaplı çatıları ile sağlam bir kale görünümündedirler.
Arasta	✓ Aynı iş kolunda faaliyet gösteren esnaflara ait dükkânların bir sokak boyunca sıralanmasıdır.

Panayır	✓ Yılın belli dönemlerinde düzenlenen ve ticaret maksadıyla geniş alana kurulan pazarlardır. ✓ Panayırlar, ticaretin yanı sıra şölenler ve dinî bayramlara ev sahipliği yapmışlardır. ✓ Avrupa'da ilk panayır Paris'te kurulan Lendit Panayırı'dır. ✓ Asya ülkelerindeki panayırlar Baharat Yolu üzerinde Arabistan'da kurulmuştur. Buraya getirilen mallardan onda bir üzerinden öşür denen vergi alınmıştır. Panayırlar zamanla yerini haftalık pazarlara bırakmışlardır.

Orta Çağ'da Türk-İslam Devletlerinde görülen;

I. Arasta

II. Bedesten

III. Ribat

gibi yapılardan hangileri ekonomi alanında çalışmalar yapıldığının göstergesidir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

Orta Çağ'da Türk-İslam Devletlerinde görülen;

I. Arasta

II. Bedesten

III. Ribat

gibi yapılardan hangileri ekonomi alanında çalışmalar yapıldığının göstergesidir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

Orta Çağ'da Askerî Organizasyonlar

Konar Göçer Hayatta Ordu	Yerleşik Hayatta Ordu
✓ Askerlik ile sivil hayat iç içedir. Eli silah tutan herkes savaşa hazır durumda bulunur. ✓ Türklerde askerlik özel bir meslek değildir. Her Türk asker sayılır ve savaş zamanında orduya katılır. ✓ Moğollarda ordu süvarilerden oluşmaktadır. Türklerin Onluk Sistemini örnek almışlardır. Ordudaki en büyük askerî birlik 10.000 kişiden oluşan Tümen'dir. Savaş alanında yazılı ve sözlü haberleşme yapılmaz onun yerine siyah ve beyaz bayraklar kullanılmıştır.	✓ Ordular genelde ücretli birliklerden oluşmaktadır. ✓ Hazarlar, Bizans ve Abbasi ordularında ücretli askerler vardır. ✓ Feodal düzende Senyörlerin orduları Serf ve köylülerden meydana gelmiştir. Ayrıca zırhlı ve atlı Şövalyeler de ordularında görev almıştır. ✓ Orta Çağ'ın en dikkat çeken paralı askerleri İsviçre Piyadeleri'dir. ✓ Orta Çağ'ın sonlarında İngiltere ve Fransa'da millî ordular kurulmuştur.

Yerleşik ve konar göçer toplumlar arasında bazı farklılıklar vardır. Örneğin konar göçerlerin savaşçı özelliği daha gelişmişken yerleşik toplumlar da bilim ve sanatta öne geçmişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez?</u>

A) Yerleşik toplumlar konar göçerlerden medeniyet alanında daha geridedir.

B) Yerleşik toplumlar eğitime daha çok önem vermişlerdir.

C) Konar göçerler tehlikelere açık olduğundan savaş alanında gelişmişlerdir.

D) Konar göçer ve yerleşik toplumların yaşam tarzları farklıdır.

E) Konar göçerler mimari alanda gelişmemişlerdir.

Yerleşik ve konar göçer toplumlar arasında bazı farklılıklar vardır. Örneğin konar göçerlerin savaşçı özelliği daha gelişmişken yerleşik toplumlar da bilim ve sanatta öne geçmişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez?</u>

A) Yerleşik toplumlar konar göçerlerden medeniyet alanında daha geridedir.

B) Yerleşik toplumlar eğitime daha çok önem vermişlerdir.

C) Konar göçerler tehlikelere açık olduğundan savaş alanında gelişmişlerdir.

D) Konar göçer ve yerleşik toplumların yaşam tarzları farklıdır.

E) Konar göçerler mimari alanda gelişmemişlerdir.

Yüzyıl Savaşları(1337-1453)

- ✓ İngiltere'nin Fransa'yı işgal etmesiyle başlayan savaşlardır.
- ✓ Fransa'da Lorraine'li genç bir kız olan jeanne d'Arc'ın inancı, bağımsızlık mücadelesinin simgesi olmuştur. Bu savaşın ardından;
  - ➢ Fransa'da siyasi birlik tamamen sağlanmış ve Fransa, Avrupa'nın en güçlü merkezî krallıklarından biri durumuna gelmiştir.
  - ➢ İngiltere'de Çifte Gül (İki Gül) Savaşları ismi verilen bir iç savaş çıkmıştır.
  - ➢ Osmanlıların Balkanlardaki ilerleyişi kolaylaşmıştır.
  - ➢ Osmanlılar Fetret Devri'ndeki bunalımdan daha az zararla çıkmıştır.

Yüzyıl Savaşları sonucunda Fransa'da mutlak krallık güçlenirken, İngiltere'de çıkan iç savaş sonucunda feodalite zayıflamıştır.

Buna göre Yüzyıl Savaşları'nın,

I. Krallıkların güçlenmesi,

II. Milliyetçilik akımının ortaya çıkması,

III. Teokratik düzenin güçlenmesi

sonuçlarından hangilerine ortam hazırladığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

Yüzyıl Savaşları sonucunda Fransa'da mutlak krallık güçlenirken, İngiltere'de çıkan iç savaş sonucunda feodalite zayıflamıştır.

Buna göre Yüzyıl Savaşları'nın,

I. Krallıkların güçlenmesi,

II. Milliyetçilik akımının ortaya çıkması,

III. Teokratik düzenin güçlenmesi

sonuçlarından hangilerine ortam hazırladığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

Orta Çağ'da Hukuk

Roma Hukuku	Justinianus Kanunları	Cengiz Yasası
Patrici ve Plepler arasında yapılan sınıf mücadelelerini sonlandırmak için 12 Levha Kanunları hazırlanmıştır.	Doğu Roma imparatoru Justinanus, Roma Hukuku'nda düzenleme yaparak Avrupa Medeni Hukuku'nun temeli olan Justinanus Kanunları'nı yapmıştır.	Cengiz Han tarafından Uygur Türklerinden yararlanılarak hazırlanan kanunlardır.
Toplumlar arası hukuk kuralları farklılık göstermektedir. Örneğin Cengiz Yasaları'nda elbiselerin çok kirlenmeden yıkanması yasak iken Justinianus Kanunları'nda böyle bir yasak yoktur.		

DESTEK SORUSU 13

Roma İmparatorluğu'nda patricilerin uygulamalarına karşı çıkan pleplerin isyanlarını önlemek için bugünkü Avrupa Hukuku'nun temeli olan 12 Levha Kanunları hazırlanmıştır.

Buna göre;

I. Sınıflar arası çatışmalar sonlandırılmak istenmiştir.

II. Plepler particilerden üstün konuma gelmiştir.

III. Patriciler yönetimdeki hâkimiyetlerini güçlendirmişlerdir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

DESTEK SORUSU 13

Roma İmparatorluğu'nda patricilerin uygulamalarına karşı çıkan pleplerin isyanlarını önlemek için bugünkü Avrupa Hukuku'nun temeli olan 12 Levha Kanunları hazırlanmıştır.

Buna göre;

I. Sınıflar arası çatışmalar sonlandırılmak istenmiştir.

II. Plepler particilerden üstün konuma gelmiştir.

III. Patriciler yönetimdeki hâkimiyetlerini güçlendirmişlerdir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

Aşağıdaki cümleleri kutucuklarda verilen kavramlardan uygun olanıyla tamamlayınız.

İsviçre	arasta	Germen	Vikingler	Roma	öşür
Rahipler	Venedik	Sasani Devleti	Yurtsuz John	Justinianus	han

1. Orta Çağ başlarında İran'da ..... hüküm sürüyordu.

2. Aynı iş kolunda faaliyet gösteren dükkânların sıralandığı sokaklara ..... denirdi.

3. Günümüz Avrupa devletlerinin hukuku ..... hukukuna dayanmaktadır.

4. İngiliz Kralı ..... 1215 yılında Magna Carta'yı ilan etmiştir.

5. Orta Çağ'ın ilk dönemlerinde ..... kavimlerinin kralları halk tarafından seçilirdi.

6. Orta Çağ'da kare biçimli savaş dizilimi ile tanınan ..... piyadelerine falanks denirdi.

7. İskandinavya'da yaşayan ..... gemicilikte usta bir Orta Çağ topluluğuydu.

8. Aden Panayırı'na getirilen mallar için tüccarlardan onda bir oranında ..... vergisi alınırdı.

Aşağıdaki cümleleri kutucuklarda verilen kavramlardan uygun olanıyla tamamlayınız.

İsviçre	arasta	Germen	Vikingler	Roma	öşür
Rahipler	Venedik	Sasani Devleti	Yurtsuz John	Justinianus	han

1. Orta Çağ başlarında İran'da Sasani Devleti hüküm sürüyordu.

2. Aynı iş kolunda faaliyet gösteren dükkânların sıralandığı sokaklara arasta denirdi.

3. Günümüz Avrupa devletlerinin hukuku Roma hukukuna dayanmaktadır.

4. İngiliz Kralı Yurtsuz John 1215 yılında Magna Carta'yı ilan etmiştir.

5. Orta Çağ'ın ilk dönemlerinde Germen kavimlerinin kralları halk tarafından seçilirdi.

6. Orta Çağ'da kare biçimli savaş dizilimi ile tanınan İsviçre piyadelerine falanks denirdi.

7. İskandinavya'da yaşayan Vikingler gemicilikte usta bir Orta Çağ topluluğuydu.

8. Aden Panayırı'na getirilen mallar için tüccarlardan onda bir oranında öşür vergisi alınırdı.

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (….) Kapanlar ticaret yolları üzerinde etrafı savunma duvarlarıyla çevrili konaklama yerleridir.

2. (….) Kürk Yolu Hindistan'dan başlayıp Kızıldeniz üzerinden Avrupa'ya uzanan bir deniz yoludur.

3. (….) Justinianus Kanunlarında suçluyu ıslah etmeye yönelik cezalara yer verilmiştir.

4. (….) Moğol ordularında savaş sırasında haberleşme siyah ve beyaz bayraklar kullanılarak yapılırdı.

5. (….) Feodalitenin görüldüğü Avrupa ülkelerinde toplumun en alt sınıfındakilere paryalar denirdi.

6. (….) Doğu Roma İmparatorluğu Kavimler Göçü'nden sonra ortaya çıkan bir Orta Çağ devletidir.

7. (….) Hindistan'da görülen kast sisteminde toprak mülkiyeti hakkı yalnızca Brahmanlara tanınmıştır.

8. (….) Kervan yolları üzerindeki ribatlar güvenlik amacıyla inşa edilmiş karakol binalarıdır.

9. (….) Cengiz Yasası'nda Türk töresinden alınmış hükümlere de yer verilmiştir.

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (Y) Kapanlar ticaret yolları üzerinde etrafı savunma duvarlarıyla çevrili konaklama yerleridir.

2. (Y) Kürk Yolu Hindistan'dan başlayıp Kızıldeniz üzerinden Avrupa'ya uzanan bir deniz yoludur.

3. (D) Justinianus Kanunlarında suçluyu ıslah etmeye yönelik cezalara yer verilmiştir.

4. (D) Moğol ordularında savaş sırasında haberleşme siyah ve beyaz bayraklar kullanılarak yapılırdı.

5. (Y) Feodalitenin görüldüğü Avrupa ülkelerinde toplumun en alt sınıfındakilere paryalar denirdi.

6. (D) Doğu Roma İmparatorluğu Kavimler Göçü'nden sonra ortaya çıkan bir Orta Çağ devletidir.

7. (Y) Hindistan'da görülen kast sisteminde toprak mülkiyeti hakkı yalnızca Brahmanlara tanınmıştır.

8. (D) Kervan yolları üzerindeki ribatlar güvenlik amacıyla inşa edilmiş karakol binalarıdır.

9. (D) Cengiz Yasası'nda Türk töresinden alınmış hükümlere de yer verilmiştir.

TYT - AYT TARİH
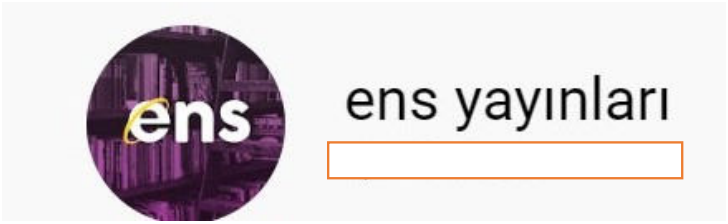
ens Öğrenmenin EN Kolay Yolu!